

2021RGW69

DATUM	16-3-2021
AAN	Provinciale Staten / commissie RGW
VAN	Gedeputeerde Hanke Bruins Slot
ONDERWERP	Concept Ontwerp Bodem- en waterprogramma: relatie met de vastgestelde Omgevingsvisie en hoofdlijnen van reacties van partners

Op 24 maart a.s. behandelt u in de commissie RGW het concept Ontwerp van het nieuwe Bodem- en waterprogramma 2022-2027 (hierna: concept Ontwerp BWP). Het concept Ontwerp BWP is ook voor consultatie aangeboden aan onze samenwerkingspartners. In de Statenbrief (kenmerk 2021RGW44) is toegezegd om u nog voor de commissie te informeren over de hoofdlijnen van de reacties van onze partners op het concept Ontwerp BWP. Hierbij treft u die aan. Daarnaast wil ik u in dit memo informeren over de relatie van het concept Ontwerp BWP met de behandeling en vaststelling van de Omgevingsvisie.

Relatie met de behandeling en vaststelling van de Omgevingsvisie

Op 10 maart jl. hebben uw Staten de Omgevingsvisie en de interim Omgevingsverordening vastgesteld. Het BWP is de uitwerking van verschillende bodem en water onderwerpen uit de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie gaat over het “wat” (ambities en strategisch beleid) en het BWP over het “hoe” (hoe de ambities te realiseren). Bij de voorbereiding en de behandeling van de Omgevingsvisie had u vragen of opmerkingen over bodem- en wateronderdelen. Onderstaande punten breng ik (nogmaals) onder de aandacht:

- **Biodiversiteit:** met amendement 11 (Heldere ambitie biodiversiteit) heeft u de ambitie voor biodiversiteit versterkt in de Omgevingsvisie. Ook het BWP draagt hieraan bij met beleid en acties voor onder andere de onderwerpen sponswerking en bodem (§ 3.4.2), tegengaan verdroging (§ 3.5.4) en doelen overig water (§ 3.2.2).
- **Juiste functie op de juiste plek:** met amendement 10 is dit uitgangspunt toegevoegd aan de ambitie in de Omgevingsvisie om de ondergrond duurzaam te gebruiken en bovengrondse en ondergrondse belangen in samenhang te beschouwen. Een voorbeeld waarbij dit principe betrokken wordt, is het proces voor een toekomstbestendig Amsterdam-Rijnkanaal-Noordzeekanaal gebied (§ 3.5.1).
- **3D omgevingsbeleid:** de oproep is om voortvarend aan de slag te gaan met 3D omgevingsbeleid. Hoe dit opgepakt wordt, is beschreven in paragraaf 3.1.1. Dit wordt gebiedsgericht en in samenwerking met partijen uitgewerkt. Deze aanpak wordt ondersteund, blijkt uit de reacties van onze partners.
- **Verdringingsreeks bij waterschaarste:** tijdens de behandeling is aangegeven dat er een actualisatie wordt uitgevoerd van de provinciale verdringingsreeks in samenspraak met de waterschappen, en dat dit kan leiden tot aanpassing van de rangorde in de Omgevingsverordening. Deze actie is per abuis niet opgenomen in dit concept Ontwerp. Dit wordt toegevoegd in het Ontwerp, dat in mei 2021 ter inzage wordt gelegd.
- **Opkomende stoffen (waaronder medicijnresten):** hoe dit verder uitgewerkt wordt, is beschreven in paragraaf 3.2.3 (Opkomende stoffen).
- **Verdroging van natuur:** hoe dit opgepakt wordt, is beschreven in paragraaf 3.5.4.

Hoofdlijnen van de reacties van onze samenwerkingspartners

Het concept Ontwerp BWP is voor consultatie naar de volgende samenwerkingspartners gestuurd: waterpartners (waterschappen, Rijkswaterstaat, drinkwaterbedrijven), gemeenten, uitvoeringsdiensten, maatschappelijke organisaties, bedrijven met een provinciale vergunning voor het onttrekken van grondwater voor menselijke consumptie, en buurprovincies. Dit zijn partijen die een direct belang hebben bij het BWP. In de volgende fase, bij de formele inspraak, kan iedereen reageren op het Ontwerp BWP.

Op 4 maart jl. heeft een bestuurlijk overleg plaatsgevonden met gemeenten en waterpartners, en een apart overleg met groene organisaties en LTO. De hoofdlijnen van de reacties zijn hieronder toegelicht.

Algemeen

Veel partijen spreken hun waardering uit over de volledigheid en gedegenheid van het concept Ontwerp BWP. Ook spreken partijen hun waardering uit over hoe ze via bijeenkomsten en dit concept Ontwerp betrokken zijn bij het programma. De reacties hebben vaak betrekking op specifieke onderwerpen van het BWP: het gaat dan om aandachtspunten, zorgpunten of (redactionele) suggesties. De belangrijkste punten zijn hieronder beschreven.

Overkoepelend thema duurzaam gebruik ondergrond (paragraaf 3.1)

Het thema Duurzaam gebruik ondergrond was ook geagendeerd op het bestuurlijk overleg met gemeenten en waterpartners. De reacties ondersteunen de ambitie en beleidskeuze voor dit thema in dit concept Ontwerp. De belangrijkste aandachtspunten die genoemd zijn hebben betrekking op het zorgvuldig en veilig gebruik van de ondergrond, het samen gebiedsgericht kijken naar kansen en risico's, het delen van kennis en (3D-)informatie over de ondergrond en een heldere taak- en rolverdeling bij duurzaam gebruik van de ondergrond.

Schoon oppervlaktewater (paragraaf 3.2)

De maatschappelijke organisaties zijn positief over het feit dat, in samenwerking met de waterschappen, ook voor de overige wateren biologische doelen zijn gesteld. En dat daarmee ook een impuls wordt gegeven aan de verbetering van de biodiversiteit. De groene organisaties vragen in hun gezamenlijke reactie om aandacht voor de bestrijding van invasieve exoten, niet alleen in de waterparels maar ook in het overige water. Zij bepleiten om dit op meer plaatsen in het plan expliciet te benoemen als opgave. Ook de aandacht voor opkomende stoffen wordt onderschreven en de groene organisaties dringen aan op een uitwerking van het BWP in concrete acties op dit gebied.

Schone bodem en grondwater (paragraaf 3.3)

Over bodem en grondwater zijn vooral vragen, opmerkingen en zorgen ontvangen over de nieuwe rol- en taakverdeling onder de Omgevingswet. Een groot aantal bodemtaken gaat van de provincie over naar de gemeente. De regierol voor grondwaterkwaliteit blijft grotendeels bij de provincie. Daarnaast geeft de Omgevingswet meer verantwoordelijkheden aan waterschappen voor de kwaliteit van het grondwater. Gemeenten hebben zorgen over de nieuwe taak, omdat er nog geen zicht is op de verdeling van de financiering door het Rijk voor de nieuwe taken. Bovendien spraken gemeenten (opnieuw) de zorg uit dat de kennis, die nu bij de provincie aanwezig is, versnipperd kan raken. In het project 'Warme Overdracht' werken we al enige jaren met gemeenten, omgevingsdiensten en waterschappen intensief samen aan het vormgeven van deze nieuwe samenwerking (beleid, invulling van taken en rollen, bodeminformatie). De uitkomsten hiervan nemen we mee in het BWP of leggen we vast op een andere manier.

Bodem (paragraaf 3.4)

Over de onderwerpen bodemvruchtbaarheid, sponswerking en aardkundige waarden zijn weinig vragen gesteld of opmerkingen geplaatst. De reacties hebben vooral betrekking op de uitwerking van concepten circulariteit en sponswerking en de vertaling daarvan in een concrete aanpak. Een vitale bodem is van groot belang voor landbouw en biodiversiteit. Houd rekening met lokale omstandigheden, was de oproep van partners. Zij spreken ook hun waardering uit over het feit dat we met deze onderwerpen aan de slag gaan. De komende planperiode wordt het beleid op deze onderwerpen verder uitgewerkt en onderzoeken we hoe we concreet kunnen bijdragen aan de opgaven op dit gebied.

Voldoende water en voorkomen wateroverlast (paragraaf 3.5)

Partners benadrukken het belang om het hele watersysteem te beschouwen en de aanpak niet te beperken tot bijvoorbeeld natuurgebieden. Het project Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug en de samenwerking hierin is volgens de partners daarvan een goed voorbeeld en verdient volgens de partners navolging. Ook wordt voor natuur het belang van kwel aan de flanken van de Utrechtse Heuvelrug benadrukt. De keuze om de monitoring uit te breiden in natuurgebieden van grondwaterafhankelijke natuurdoelen wordt ondersteund. Een aantal groene organisaties meent dat de rol/ bijdrage van de provincie niet goed uit de tekst blijkt. Die rol en bijdrage van de provincie aan zoetwatervoorziening en systeemherstel wordt in de tekst aangescherpt.

Partners herkennen de beleidskeuze om te werken aan een robuust watersysteem. Systeemherstel zien verschillende van hen als een belangrijke voorwaarde voor een robuust watersysteem. Ze verschillen van standpunt over de prioritering, over op welke wijze aan voldoende water zou moeten worden gewerkt (verminderen onttrekking versus vergroten infiltratie) en voor welke functies (natuur, landbouw, drinkwater) dat zou moeten gebeuren. In de reacties komt ook naar voren dat het belang om ook naar oppervlaktewater te kijken als bron voor drinkwater en zo het grondwatersysteem te ontlasten, benadrukt mag worden. Dit wordt in de tekst verduidelijkt.

Waterveiligheid (paragraaf 3.6)

Ten aanzien van waterveiligheid zijn weinig reacties binnengekomen. Huidige teksten blijven gehandhaafd.

Energie uit bodem en water (paragraaf 3.7)

Diverse partners reageren op de beleidskeuzes over bodemenergie, vaak in relatie tot het gebruik van grondwater voor de drinkwatervoorziening. Daarbij zijn er zowel partijen die aangeven dat het grondwater beter beschermd moet worden en bodemenergie strenger geregeld, als partijen die in het licht van de energietransitie ons beleid voor benutting van de ondergrond voor bodemenergie te beperkend vinden. Dit onderstreept het belang van zorgvuldige afweging van beide opgaven en een goede balans tussen benutten en beschermen.

Gebiedsgerichte uitwerking (hoofdstuk 4)

Veel partners zien de toegevoegde waarde van het hoofdstuk gebiedsgerichte uitwerking. Ze beschouwen het als een belangrijke uitdaging om samen tot een succesvolle uitvoering van de gebiedsopgaven te komen. Daarbij zouden we, zoveel mogelijk, elkaars menskracht, middelen en instrumenten moeten benutten. Hierover willen de waterpartners de komende tijd graag met de provincie het gesprek voeren.

Een aantal organisaties vraagt om dit hoofdstuk nader uit te werken. Het verzoek is om niet alleen in te gaan op de relatie met provinciale programma's, maar ook op de rol van de samenwerkingspartners. Ook wordt er gevraagd om bij het veenweidegebied meer aandacht te hebben voor de integrale afweging tussen bodemdaling en CO₂. Deze opmerkingen worden verwerkt in het Ontwerp BWP.

Uitvoering en samenwerking (hoofdstuk 5)

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de samenwerking met de waterpartners en gemeenten. We zullen naar aanleiding van de gesprekken een alinea toevoegen over de samenwerking met belangen- en natuurorganisaties.